میانترم درس طراحی سیستمهای دیجیتال

سوال چهارم)

در این سوال، از ما خواسته شده است که یک حافظه با دسترسی تصادفی یا RAM بسازیم. به منظور این کار، ابتدا ماژول RAM درون اسلایدها (اسلاید هشتم) را بررسی می کنیم.

```
module mem(input [8:0] addr, input we, rst, clk, inout [15:0] data);
       reg [15:0] mem[0:511];
       reg [15:0] read data;
                                                                       Width
       assign data = !we ? read data : 16'bz;
                                                                        16
       always @(posedge clk) begin
                                                           addr .
              if (rst) read data <= {16{1'b0}};</pre>
                                                                       RAM
                                                                                 Dep 512
              else if (we) mem[addr] <= data;</pre>
              else read data <= mem[addr];</pre>
                                                           data
       end
endmodule
               Single-Port Synchronous Read & Write RAM
                                                                       we rst clk
                                                                                 20
```

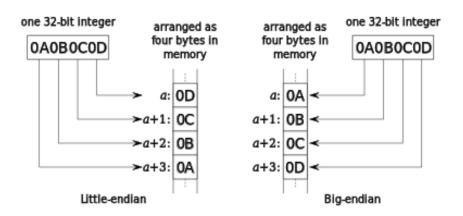
دقت كنيد كه براى طراحي RAM خواسته شده درون سوال، واضِحا بايد تغييراتي در اين ماژول نمونه بدهيم.

ابتدا دقت کنید که در نظر میگیریم این حافظه word addressable است و هر word شامل چهار byte است. با توجه به اینکه این حافظه 16 بیت آدرس دارد، در نتیجه دارای 4 * 2^1^2 بایت میباشد که RAM ما را 256kB میکند. به منظور پیاده سازی خود حافظه، از دستور زیر استفاده میکنیم:

```
reg [7:0] mem[0:4 * 2^16 - 1];
اینجا یک آرایه دو بعدی تشکیل می شود که دارای عمق 256k و عرض یک byte است که در کل شامل 64k کلمه است.
```

در ادامه، همانطور که در صورت سوال گفته شدهاست، این RAM باید سنکرون باشد، در نتیجه خواندن و نوشتن از این RAM در لبه بالارونده کلاک انجام می شود.

نکته حائز اهمیت در مورد بخش اول سوال این است که از ما خواسته شدهاست یک RAM که big endian است بسازیم. در حافظههای big endian، اگر یک کلمه درون حافظه ذخیره شود، MSByte آن کلمه در آدرس کوچکتر و LSByte آن در آدرس بزرگتر ذخیره می شود. در شکل زیر، این موضوع بهتر دیده می شود:

در این شکل، علاوهبر ذخیرهسازی big endian، ذخیرهسازی little endian نیز که دقیقا برعکس ذخیرهسازی big endian است نیز نمایش داده شدهاست. در حافظههای little endian، اگر یک کلمه درون حافظه ذخیره شود، MSByte آن کلمه در آدرس بزرگتر و LSByte آن در آدرس کوچکتر ذخیره می شود.

```
module big_endian_mem(
    input [15:0] addr,
    input [1:0] byte_sel,
    input we, re, clk,
    input [31:0] data,
    output reg [31:0] read_data,
    output reg [7:0] data_out_byte
):
reg [7:0] mem [0:4*2**16-1];
wire [17:0] base_addr;
assign base_addr = addr << 2;</pre>
always @(posedge clk) begin
    if (we) begin
        mem[base_addr + 0] <= data[31:24];</pre>
         mem[base_addr + 1] <= data[23:16];
         mem[base_addr + 2] <= data[15:8];</pre>
         mem[base_addr + 3] <= data[7:0];</pre>
    end else if (re) begin
         read_data[31:24] <= mem[base_addr + 0];</pre>
         read data[23:16] <= mem[base addr + 1];</pre>
         read_data[15:8] <= mem[base_addr + 2];</pre>
         read_data[7:0] <= mem[base_addr + 3];</pre>
         case (byte_sel)
             2'b00: data_out_byte <= mem[base_addr + 0];</pre>
             2'b01: data_out_byte <= mem[base_addr + 1];</pre>
             2'b10: data_out_byte <= mem[base_addr + 2];</pre>
             2'b11: data_out_byte <= mem[base_addr + 3];</pre>
             default: data_out_byte <= 8'bz;</pre>
         endcase
    end else begin
         read data <= 32'bz;
         data_out_byte <= 8'bz;</pre>
    end
end
endmodule
```

ورودیهای این ماژول، شامل data ،address و read_data است که به ترتیب آدرس، دادهای که میخواهیم در حافظه بنویسیم و داده خروجی از حافظه است. بدین منظور، ورودی های re = read_enable و we write_enable را نیز داریم. همانطور که در بخش قبل توضیح داده شده بود، آدرس 16 بیتی این حافظه به یک word اشاره میکند و برای مشخص کردن آدرس واقعی (که به یک بایت اشاره میکند) باید address را در 4 ضرب کنیم. (دو واحد به چپ شیفت دهیم)

این حافظه اولویت را به نوشتن داده نسبت به خواندن داده میدهد. یعنی در صورتی که هم we و هم re فعال باشند، این حافظه نوشتن داده را انتخاب میکند. با توجه به اینکه این حافظه big endian میباشد، هنگامی که دادهی 4 بایتی برای نوشتن به آن داده میشود، MSByte آن کلمه در آدرس کوچکتر و LSByte آن در آدرس بزرگتر ذخیره میکند. در بخش زیر از ماژول، این مورد مشهود است.

```
mem[base_addr + 0] <= data[31:24];
mem[base_addr + 1] <= data[23:16];
mem[base_addr + 2] <= data[15:8];
mem[base_addr + 3] <= data[7:0];</pre>
```

خروجی read_data این ماژول که همان data_out تعریف شده درون صورت سوال است، با توجه به endianness تعیین می شود. بدین ترتیب که word خروجی داده شده که شامل 4 بایت است، با همان ترتیبی که ابتدا به حافظه ورودی داده شده بود نشان داده می شود. در بخش زیر از ماژول، این مورد مشهود است.

```
read_data[31:24] <= mem[base_addr + 0];
read_data[23:16] <= mem[base_addr + 1];
read_data[15:8] <= mem[base_addr + 2];
read_data[7:0] <= mem[base_addr + 3];</pre>
```

برای اینکه endianness این ماژول را تعیین کنیم، ورودی ۲ بیتی byte_sel به ماژول اضافه میکنیم. این ورودی بدین صورت کار میکند که هنگامی که از حافظه مقداری را میخوانیم، علاوه بر اینکه کلمه خواسته شده را خروجی میدهیم، بایت point شده درون ورودی byte_sel را نیز نشان میدهیم. این بایت که در واقع بایت درون آدرس address<2+byte_sel است را در خروجی data_out_byte قرار میدهد. در بخش زیر از ماژول، این مورد مشهود است.

```
case (byte_sel)
2'b00: data_out_byte <= mem[base_addr + 0];
2'b01: data_out_byte <= mem[base_addr + 1];
2'b10: data_out_byte <= mem[base_addr + 2];
2'b11: data_out_byte <= mem[base_addr + 3];</pre>
```

که base_addr در واقع همان 2>>address است.

در صفحه بعد، طراحی little_endian_mem توضیح داده شدهاست.

در ادامه، little endian RAM را طراحی می کنیم. این ماژول عملا تفاوتی با big endian RAM ندارد و تنها در ترتیب ذخیرهسازی و خواندن داده متفاوت است. ماژول زیر، ماژول طراحی شده برای little endian RAM است.

```
module little_endian_mem(
    input [15:0] addr,
    input [1:0] byte_sel,
    input we, re, clk,
    input [31:0] data,
    output reg [31:0] read_data,
    output reg [7:0] data_out_byte
);
reg [7:0] mem[0:4*2**16-1];
wire [17:0] base_addr;
assign base_addr = addr << 2;</pre>
always @(posedge clk) begin
    if (we) begin
        mem[base_addr + 0] <= data[7:0];</pre>
        mem[base_addr + 1] <= data[15:8];
        mem[base_addr + 2] <= data[23:16];
        mem[base_addr + 3] <= data[31:24];
    end else if (re) begin
        read_data[7:0] <= mem[base_addr + 0];</pre>
         read_data[15:8] <= mem[base_addr + 1];</pre>
         read_data[23:16] <= mem[base_addr + 2];</pre>
         read_data[31:24] <= mem[base_addr + 3];</pre>
        case (byte_sel)
             2'b00: data_out_byte <= mem[base_addr + 0];</pre>
             2'b01: data_out_byte <= mem[base_addr + 1];</pre>
             2'b10: data_out_byte <= mem[base_addr + 2];</pre>
             2'b11: data_out_byte <= mem[base_addr + 3];</pre>
             default: data_out_byte <= 8'bz;</pre>
        endcase
    end
end
endmodule
```

تفاوت این ماژول با ماژول big endian در این قسمت است که little endian بودن را مشهود می کند.

```
if (we) begin
    mem[base_addr + 0] <= data[7:0];
    mem[base_addr + 1] <= data[15:8];
    mem[base_addr + 2] <= data[23:16];
    mem[base_addr + 3] <= data[31:24];
end else if (re) begin
    read_data[7:0] <= mem[base_addr + 0];
    read_data[15:8] <= mem[base_addr + 1];
    read_data[23:16] <= mem[base_addr + 2];
    read_data[31:24] <= mem[base_addr + 3];</pre>
```

برای تست این ماژولها، از یک اسکریپت پایتون به اسم generator.py استفاده میکنیم. این اسکریپت، با دستور زیر ۲ فایل تست بنچ برای RAM های little و big endian تولید فیکند. این تستبنچها تستهای کاملا یکسانی دارند که رندوم تولید شده است. تکهکد تولید testهای رندوم در زیر آمدهاست:

```
def generate random test(num tests):
    addr = [random.randint(0, 65535) for _ in range(num_tests)]
    data = [random.randint(0, 4294967295) for _ in range(num_tests)]
    byte_sel = [random.randint(0, 3) for _ in range(num_tests)]
    test_code = generate_test(addr, data, byte_sel)
    return test_code
def generate_test(addr, data, byte_sel):
    test = []
    for i in range(len(addr)):
        test.append(f"addr = 16'h{addr[i]:04X};")
        test.append(f"data = 32'h{data[i]:08X};")
        test.append("we = 1;")
        test.append("#10;")
        test.append("we = 0;")
        test.append(f"$display(\"Written %h to address %h\", data, addr);")
        test.append("#10;")
    for i in range(len(addr)):
        test.append(f"addr = 16'h{addr[i]:04X};")
        test.append(f"byte_sel = 2'b{byte_sel[i]:02b};")
        test.append("re = 1;")
        test.append("#10;")
        test.append(f"$display(\"Read full data at address %h: %h\", addr, read data);")
        test.append(f"$display(\"Byte %h at address %h: %h\", byte_sel, addr, data_out_byte);")
        test.append("re = 0;")
        test.append("#10;")
  return '\n'.join(test)
```

پس از تولید این ماژولهای تستبنچ، این فایلهای بستر آزمون با استفاده از دستور زیر ران میشوند و خروجی آنها در فایلهای جدا قرار می گیرند:

```
iverilog -o tb little_endian_mem_tb.v
vvp tb >> littleOutput.txt
iverilog -o tb big_endian_mem_tb.v
vvp tb >> bigOutput.txt
```

سپس با استفاده از دستور diff، تفاوت این فایلهای output را مشاهده می کنیم:

```
diff -y bigOutput.txt littleOutput.txt >> diff.txt
```

مجموعه دستورات یادشده درون فایل script.sh قرار گرفتهاند که با دستور زیر، میتوان به تعداد num_test برای ماژولهای تستبنچ تست جنریت کرد و سپس، خروجی آنها را مقایسه کرد:

```
روبی الله و معایسه کرد.
./script.sh num_test

به عنوان مثال، با اجرای دستور زیر، خروجی مشاهده شده در صفحه بعد را میبینیم:
./script.sh 10
```

تفاوتهای مشاهده شده، به دلیل endianness حافظهها بوده که برای مثال در تفاوت اول، در بیت سوم (index = 2) آدرس f64e3fe0، در حافظه big endian مقدار 3f و در پردازنده little endian مقدار 4e ذخیره شدهاست که به درستی نشانگر تفاوت این دو حافظه است.

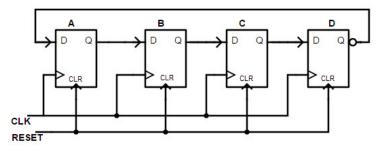
در فایل diff.text موجود درون فولدر q4، همین فایل خروجی با 1000 = num_test آورده شدهاست. دقت کنید این تستها مطابق خواسته استاد، کاملا رندوم جنریت شدهاند و تفاوت خروجیهای فایلهای بستر آزمون little endian و big endian مشهود است.

```
q4 > \equiv diff.txt
 1 Written f64e3fe0 to address 2563
                                                        Written f64e3fe0 to address 2563
  Written 71cbe429 to address 41f4
                                                        Written 71cbe429 to address 41f4
  3 Written 2cc74c08 to address 991a
                                                       Written 2cc74c08 to address 991a
                                                       Written 25c24ef7 to address 6bdb
  4
     Written 25c24ef7 to address 6bdb
      Written afba848b to address 2a7a
                                                       Written afba848b to address 2a7a
      Written 0f583a07 to address d8a8
                                                       Written 0f583a07 to address d8a8
                                                       Written 9fc652ac to address c274
     Written 9fc652ac to address c274
  8 Written ea834519 to address c914
                                                       Written ea834519 to address c914
 9 Written db7fc0ee to address 86ea
                                                       Written db7fc0ee to address 86ea
     Written 47479db0 to address d97a
 10
                                                       Written 47479db0 to address d97a
      Read full data at address 2563: f64e3fe0
                                                           Read full data at address 2563: f64e3fe0
 11
      Byte 2 at address 2563: 3f
                                                       Byte 2 at address 2563: 4e
 13
     Read full data at address 41f4: 71cbe429
                                                          Read full data at address 41f4: 71cbe429
     Byte 2 at address 41f4: e4
                                                        Byte 2 at address 41f4: cb
 Read full data at address 991a: 2cc74c08
                                                            Read full data at address 991a: 2cc74c08
 16
     Byte 3 at address 991a: 08
                                                        Byte 3 at address 991a: 2c
      Read full data at address 6bdb: 25c24ef7
                                                           Read full data at address 6bdb: 25c24ef7
 17
      Byte 3 at address 6bdb: f7
                                                        Byte 3 at address 6bdb: 25
 19
     Read full data at address 2a7a: afba848b
                                                          Read full data at address 2a7a: afba848b
 20
     Byte 1 at address 2a7a: ba
                                                        Byte 1 at address 2a7a: 84
     Read full data at address d8a8: 0f583a07
                                                          Read full data at address d8a8: 0f583a07
 22
     Byte 1 at address d8a8: 58
                                                        Byte 1 at address d8a8: 3a
 23
      Read full data at address c274: 9fc652ac
                                                           Read full data at address c274: 9fc652ac
      Byte 0 at address c274: 9f
                                                        Byte 0 at address c274: ac
 25
      Read full data at address c914: ea834519
                                                           Read full data at address c914: ea834519
     Byte 3 at address c914: 19
                                                        Byte 3 at address c914: ea
     Read full data at address 86ea: db7fc0ee
                                                          Read full data at address 86ea: db7fc0ee
     Byte 0 at address 86ea: db
                                                        Byte 0 at address 86ea: ee
      Read full data at address d97a: 47479db0
                                                          Read full data at address d97a: 47479db0
      Byte 3 at address d97a: b0
                                                        Byte 3 at address d97a: 47
     Test completed.
 31
                                                 Test completed.
32 big_endian_mem_tb.v:187: $finish called at 400 (1s) | little_endian_mem_tb.v:187: $finish called at 400 (1s)
```

تمامی فایلها، از جمله فایلهای پایتون و بش درون فولدر ۹4 موجود میباشد.

سوال ششم)

در این سوال، از ما خواسته شده است که شمارنده جانسون با استفاده از DFF طراحی کنیم. قبل از هرچیزی، به توضیح شمارنده جانسون میپردازیم. این شمارنده، شامل N تا فلیپفلاپ نوع d یا DFF است که به صورت سری به هم متصل هستند. ورودی DFF شماره i به طور مستقیم به خروجی DFF شماره i-i متصل است. البته ورودی DFF اول به معکوس خروجی DFF آخر متصل میباشد. شماتیک این مدار برای N=4 به این صورت است:

ابتدا به طراحی DFF میپردازیم. ماژول DFF:

```
module d_flip_flop (
    input d,
    input clk,
    input reset,
    output reg q
);

always @(posedge clk, posedge reset)
begin
    if (reset)
        q <= 1'b0;
    else
        q <= d;
end
endmodule</pre>
```

توضیح ماژول: این ماژول شامل ورودی و خروجی d و q است که همان ورودی و خروجی اصلی DFF ما میباشند. همچنین این ماژول ورودیهای clk و reset را دارد. reset این مدار به صورت آسنکرون کار می کند و always است. به این ترتیب که در هر زمانی که reset از 0 به 1 تبدیل شود، درون بلاک always میرویم. همچنین در هر لبه بالارونده کلاک، ورودی d به خروجی q منتقل می شود.

پس از طراحی ماژول DFF، ماژول johnson counter را طبق توضیحات اول سوال طراحی میکنیم. برای این کار، در ابتدای ماژول، پارامتر N را تعیین میکنیم. دقت کنید که در اینجا مقدار default value = 4 را برای N تعریف کردیم اما هنگام گرفتن instance از این ماژول در ماژول test bench، میتوانیم این پارامتر را تغییر دهیم. سپس با استفاده از بلوک generate، به تعداد N تا DFF تولید میکنیم (instance میگیریم) و ورودیهای هر کدام از این DFFها را مشخص میکنیم.

همانطور که در اول سوال توضیح داده شد، طراحی شمارنده جانسون بسیار سادهاست. کافیست که ورودی clk و reset یکسان به همه DFFها بدهیم. همچنین ورودی DFF شماره i را از خروجی DFF شماره i-1 میگیریم، مگر DFF شماره اول که ورودی آن، معکوس خروجی DFF شماره N است. با استفاده از رابطه زیر، ورودی هر DFF مشخص می شود.

```
input(DFF[i]) = output(DFF[i - 1]) for \forall i; 1 \le i < N
input(DFF[0]) = \simoutput(DFF[N - 1])
```

در صفحه بعد، ماژول را مشاهده می کنید.

```
`include "d_flip_flop.v"
module johnson_counter #(
    parameter N = 4
) (
    input clk,
    input reset,
    output [N-1:0] q
);
genvar i;
generate
    for (i = 0; i < N; i=i+1) begin : dff_loop
        d_flip_flop dff (
             d(i == 0 ? \sim q[N-1] : q[i-1]),
             .clk(clk),
             .reset(reset),
             .q(q[i])
        );
    end
endgenerate
endmodule
```

در این ماژول، ورودی clk و reset را داریم که به طور یکسان به همهی DFFهای تولید شده در بلاک generate ورودی داده میشوند. همچنین خروجی p را داریم که مجموع خروجیهای DFFها است. همچنین پارامتر N مشخص شدهاست که به هنگام instance گرفتن از این ماژول، آن را تعیین میکنیم. در ادامه نیز یک حلقه تعریف کردیم که به تعداد N تا DFF تولید میکند. (instance میگیرد)

در ادامه، اولین ماژول test bench را برای این شمارنده طراحی می کنیم. در این فایل بستر آزمون، بررسی می کنیم که پارامتر N برای ساخت شمارنده جانسون به درستی استفاده شده باشد. برای اینکار، دو پارامتر CLK_PERIOD و SIMULATION_TIME را در ابتدای ماژول آوردهایم. سپس، به ازای N=4,8,16,32 از ماژول شمارنده جانسون (johnson_counter) تولید می کنیم. (instance می گیریم)

فایل parameter_tb:

```
`include "johnson_counter.v"
module parameter_tb;
parameter CLK_PERIOD
                        = 10;
parameter SIM_DURATION = 1000;
reg clk
            = 0;
reg reset = 0;
wire [3:0] q1;
wire [7:0] q2;
wire [15:0] q3;
wire [31:0] q4;
johnson_counter #(.N(4)) dut4 (
    .clk(clk),
    .reset(reset),
    .q(q1)
);
```

```
johnson_counter #(.N(8)) dut8 (
    .clk(clk),
    .reset(reset),
    .q(q2)
);
johnson counter #(.N(16)) dut16 (
    .clk(clk),
    . reset(reset),
    .q(q3)
);
johnson counter #(.N(32)) dut32 (
    .clk(clk),
    .reset(reset),
    .q(q4)
);
always #((CLK PERIOD / \frac{2}{2})) clk = \simclk;
initial begin
    $dumpfile("waveform.vcd");
    $dumpvars(0, parameter_tb);
    reset = 1:
    #10
    reset = 0;
end
always @(posedge clk) begin
    display("q1 = %b, q2 = %b, q3 = %b, q4 = %b", q1,q2,q3, q4);
    if ($time >= SIM DURATION)
        $finish;
end
endmodule
```

خروجی این فایل test bench پس از ران شدن در فایل output_parameter.txt در پیوست آمدهاست. همانطور که مشاهده می شود، با استفاده از یک ماژول و با پارامتر ۱۸، شمارندههای جانسون متفاوتی ساختیم و همزمان از آنها استفاده کردیم.

چند خط ابتدای output parameter.txt:

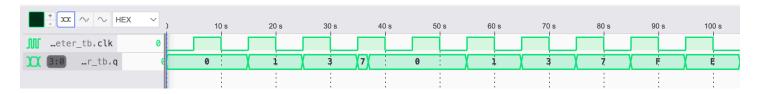
حال که از کارکرد parameter N در ماژول johnson_counter مطمئن شدیم، در تستبنج بعدی، ورودی آسنکرون reset را بررسی میکنیم. بدین منظور، در هر زمانی که reset از 0 به 1 تبدیل شود، مقادیر خروجی DFFها باید صفر بشود. بدین منظور، از یک شمارنده جانسون با N=4 استفاده میکنیم که در مضارب 10، کلاک آن تغییر میکند. سپس فایل waveform خروجی را بررسی میکنیم.

فایل reset_tb:

```
`include "johnson_counter.v"
module parameter_tb;
parameter CLK_PERIOD
                        = 10;
parameter SIM_DURATION = 100;
reg clk
            = 0;
reg reset
           = 0;
wire [3:0] q;
johnson_counter #(.N(4)) dut (
    .clk(clk),
    .reset(reset),
    .q(q)
);
always #((CLK_PERIOD / 2)) clk = ~clk;
initial begin
    $dumpfile("waveform.vcd");
    $dumpvars(0, parameter_tb);
    reset = 1;
    #10
    reset = 0;
    #27
    reset = 1;
    #15
    reset = 0;
end
always @(posedge clk) begin
    if ($time >= SIM_DURATION)
        $finish;
end
endmodule
```

با توجه به اینکه از ابزار iverilog برای کامپایل کردن و ران گرفتن از کد وریلاگ استفاده شدهاست، برای گرفتن خروجی waveform نیز از دستورات ابتدای بلاک initial استفاده می کنیم

در صفحه بعد، فایل waveform خروجی که با یک اکتنشن از vscode باز شدهاست را مشاهده می کنید.

تحليل فايل waveform:

ابتدا برای 10 ثانیه، reset فعال است. در ثانیه 15 که لبه بالارونده کلاک است، شمارنده شروع به کار میکند. پس از گذشت 17 ثانیه از ثانیه 10، که یعنی به ثانیه 37 رسیدیم، reset فعال می شود. پس از گذشت 13 ثانیه، دوباره reset غیر فعال می شود و در ثانیه 53 در لبه بالارونده کلاک، دوباره شمارنده شروع به کار میکند.

این تحلیل نشان میدهد که ورودی reset به صورت آسنکرون خروجی را تغییر میدهد.

. دقت کنید دستورات برای کامپایل کردن و ران شدن این فایل به ترتیب به این صورت است:

iverilog -o tb johnson_counter_tb.v
vvp tb

فایلهای نامبرده شده، در فولدر q6 موجود هستند.